

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Мээрим Сырдыбаева
Кыргыз-Түрк Манас Университети
Коммуникация тармагы
Магистратура диссертациясы
XV+147 бет
Декабрь 2015
Илимий Жетекчиси: Ага окутуучу Др. Бакытбек Орунбеков

КЫРГЫЗ ГЕЗИТТЕРИНДЕ МАМЛЕКЕТТИК ИДЕОЛОГИЯНЫН ЧАГЫЛДЫРЫЛЫШЫ: «КЫРГЫЗ ТУУСУ» ГЕЗИТИНИН МИСАЛЫНДА

Магистрдик диссертация кыргыз гезиттериндеги мамлекеттик идеологиянын чагылдырыш жолдорун изилдөөгө арналды. Кыргызстан мамлекеттик көз карандысыздыкка ээ болуусу эркин, чыгармачыл илимий изилденүүлөргө шарт түзүп берди. Мындай изилдөөлөр жалпыга маалымдоо каражаттарынын саясатын, өзгөчөлүктөрүн, кыргыз коомчулугуна тийгизген таасирин жана азыркы кыргыз коомчулугун медиа аркылуу чагылдырганга негиз куруп берет.

Совет доорунун кулашы менен бүткүл КМШ өлкөлөрүнө орногон идеологиялык вакуумдун эпкини Кыргызстанга тийди. Кыргызстан эгемендүү мамлекет болгондон бери жыйырмадан ашуун жыл өтсө да, жаңы коомго жараша эгемендүүлүктүн өзөктүү нукура идеологиясы али иштелип чыга элек. Коомчулук арасында бул маселе дагы да кызуу талкууга түшүп, бир бүтүм чыгарылбай келет. Ал ортодо серепчилер Кыргызстанда өзөктүү идеология жок болгондуктан өлкө экономикалык, саясий жана руханий кризис алдындагы туңгуюкка кабылды, бийликти кулаткан эки жолку көтөрүлүш болду деп коңгуроо кагып келишет. Азыркы учурда мамлекеттик

деңгээлде иштелип чыккан идеологиялык бирдиктүү концепция жок болгонуна карабастан, башкаруучу бийлик өзүнүн идеологиялык функциясын аткарып келет. Коммуникация илиминдеги сынчыл теорияларда орун алган идеология маселеси «масс-медиа – бул идеологиялык күч» деп кабыл алынса, мамлекеттик идеология эң биринчи кезекте массалык маалымат каражаттары аркылуу элге жайылат.

Бул магистрдик диссертацияда эң оболу идеология, мамлекеттик идеологияга аныктама берилип, идеологиянын түрлөрү жана анын функцияларына кененирээк токтолуп, мамлекеттик идеологиянын өзгөчөлүктөрүнө мүнөздөмө берилди. Кыргызстандагы буга чейинки өзөктүү идеологиялык долбоордун коомчулукка сиңдирүү аракеттери менен азыркы абалы ар тараптан белгиленди.

Методологиялык негиздери катары коммуникация жана идеология теорияларынын негизги багыттары чагылдырылды. Айрыкча, массалык маалымат каражаттарынын идеологиянын жайылуусунда ролу жана күчү коммуникациянын илимий теорияларына негизделип каралды.

Тен ван Дейктин сынчыл дискурс-анализи аркылуу «Кыргыз туусу» гезитинде чагылдырылган идеологияга анализ жасалды. Сынчыл дискурс-анализди күчтөндүрүү максатында контент-талдоо колдонулду. Аталган гезиттин идеологиялык, улуттук саясатын аныктоого аракет көрүлдү. «Кыргыз туусу» гезитинде мамлекеттик идеология кандай жолдор менен берилгени терең анализденди. Ошондой эле, мамлекеттик гезиттеги идеологиянын түпкү маңызын ачып берүү менен Кыргызстандын азыркы идеологиясынын өңүттөрүн аныктоо аракети жүрдү.

Негизги сөздөр: идеология, мамлекеттик идеология, масс медиа, жалпыга маалымдоо каражаттары, масс-медиа, сынчыл дискурс-анализи.

ABSTRACT

Meerim SYRDYBAEVA
Kyrgyzstan-Turkey Manas University
Communication Studies
Master of Arts Thesis
XV+144 pages
December, 2015
Thesis Advisor: Senior Lect. Ph.D. Bakytbek Orunbekov

REFLECTION OF NATIONAL IDEOLOGY ON KYRGYZ NEWSPAPERS: ON THE SAMPLE OF THE NEWSPAPER “KYRGYZ TUUSU”

Master's Dissertation is devoted to research of reflection of national ideology on Kyrgyz newspapers. The establishment of an independent country in Kyrgyzstan has created a condition for free, creative academic researches. This kind of researches will show the politics, particular qualities, and influences in current Kyrgyz society of information resources and it will create a bases to reflect current Kyrgyz society through Media.

After collapse of Soviet Union Kyrgyzstan was effected by the ideology vacuum of all entire USSR countries. It has been more than twenty years since Kyrgyzstan became an independent and has not developed its own native, solid ideology. It creates a great discourse among society and there is no resolution yet. Between now and then, the observers state that lack of native ideology in Kyrgyzstan led to economic, political, and spiritual crisis of the country. Because of that country had two revolutions, they say. There is no unified concept of ideology at the state level. However, an administering authority does its own ideological function. Communication of critical theory states that, Mass Media is an ideological strength, state ideology is spread through mass media resources on first hand.

First of all this master's dissertation describes the ideology itself, state ideology, types of ideology, and broadly explains the characteristics and functions of ideology. Rooted ideological projects that spread in Kyrgyzstan until now and its current conditions noted from different sides.

As methodological bases communication and ideology theory basics are used. Especially, the role and power that mass media plays on distribution in theoretical terms.

Based on Tien Van Deyk's critical discourse analysis of ideology on "Kyrgyz Tuusu" newspaper is analyzed. The effort is made to define the ideology, national politics of above mentioned newspaper. The ways of state ideology that reflected in "Kyrgyz Tuusu" newspaper analyzed deeply. Also, the effort is made to define current Kyrgyz ideology and the deeper meaning of ideology that is discovered in this state newspaper.

Key words: ideology, state ideology, mass media, critical discourse analysis, content analysis.

АННОТАЦИЯ

Мээрим Сырдыбаева
Кыргызско-Турецкий Университет Манас
Направление Коммуникация
Магистерская Диссертация
XV+144страниц
Декабрь 2015
Научный руководитель: Ст.,преп. докт Бакытбек Орунбеков

ОСВЕЩЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИДЕОЛОГИИ В КЫРГЫЗСКИХ ГАЗЕТАХ: НА ПРИМЕРЕ ГАЗЕТЫ: «КЫРГЫЗ ТУУСУ»

Магистерская диссертация посвящена исследованию государственной идеологии в кыргызских газетах. С обретением своего государственного суверенитета Кыргызстан стал демократической страной, где созданы условия для свободных, творческих исследований. Благодаря таким исследованиям создаются интеллектуальные основы для отражения насущных вопросов о том, кто есть кыргызский народ, какой путь он прошел, какими ценностями он обладает, другими словами, познания своей культурной и исторической идентичности.

В силу известных объективных и субъективных причин после распада СССР почти во всех постсоветских странах образовался идеологический вакуум. Несмотря на 20-летний суверенитет Кыргызстана, у него нет единой программы и концепции, направленной на укрепление государственного единства. Итогом явились два переворота в стране. Они возникли из-за отсутствия четких мероприятий, направленных на выход из политэкономического кризиса. Иначе говоря, особенности социальной жизни народа, разрыв между политической властью и народом, не стали толчком к созданию идеологии будущего. Но в Кыргызстане заметна тень идеологии, на законном или на незаконном основании, состоящей из пяти направлений, поддержанная народом, так как она основана на исторических

условиях страны. В коммуникации, в критических теориях масс-медиа рассматривается как инструмент идеологии, что делает ее эффективным видом распространения идеологических концепций.

В этой магистерской диссертации в первой главе дается четкое определение на тему идеологии, формы идеологии, функции идеологии, особенности государственной идеологии и попытки создать единой идеологической концепции для Кыргызстана, а также дается оценка о нынешней ситуации государственной идеологии.

Во второй главе диссертации подробно описывается методологические и теоретические основы идеологических концепции. Особенности, о роли и силе СМИ в распространении идеологии.

Основным методом является критический дискурс-анализ Тен ван Дейка. Методика, реализованная в настоящей диссертации, представляет собой синтез существующих методик анализа дискурса прессы, отобранных согласно целям и задачам работы. В зависимости от конкретного этапа анализа применялись: методы контент-анализа.

Ключевые слова: идеология, государственная идеология, масс медиа, СМИ, масс-медиа, критический дискурс-анализа.

ÖZ

Meerim SIRDIBAYEVA
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
İletişim Bilimleri Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi
XV+ 144 sayfa
Aralık 2015
Tez Danışmanı:Öğr. Gör. Dr. Bakıtbek Orunbekov

KIRGIZİSTAN GAZETELERİNDE RESMİ İDEOLOJİNİN SUNUMU: “KIRGIZ TUUSU” GAZETESİNİN ÖRNEĞİNDE

SSCB yıkıldıktan sonra BDT devletlerine giren Kırgızistan gibi ülkeler ideolojik boşluğa uğradılar. 20 yıldan beri Kırgızistanda resmi ideoloji olmasına rağmen herhangi bir kuvvetli ve dinami eden ideolojisi yok. Bundan dolayı Kırgızistan’da, halk yaklaşık beş yıl önce ayaklanarak mevcut yönetimi devirdikten sonra yeni cumhurbaşkanı seçimleriyle ülkenin siyasi yaşamında yeni bir döneme damga vurdu. Bugüne kadar ülkedeki tüm iktidar geçişleri sancılı oldu. Kırgızistan halkı bağımsızlığın üzerinden geçen 24 yıllık bir süreçte her türlü çatışma ve siyasi kaostan bıkmış durumda ülkede istikrarın sağlanmasını önemsemektedir. Böyle sancılı olayların olmasının nedeni de ülkede resmi ideolojinin yok olması diyor kırgız toplumu.

Her ülkede olduğu gibi Kırgızistan’da yönetim sistemleri ile halk arasında köprü olan dördüncü kuvvet dediğimiz medya önemli konumdadır. Çağımızdaki enformasyon savaşında doğru ve düzgün haber verme önemli olduğu gibi memleket tarafından yapılacak ideolojik düşünce de önemlidir. “Kırgızistan devlet gazetelerinde sunulan ideoloji: “Kırgız tuusu” gazetesinin örneğinde” çalışmasında ülke için tarihi açıdan önemli olan ilk gazetenin örneğinde ülkedeki ideolojiyi açığa çıkarmaya çalışılmıştı.

Kuramsal bölümlerde, ideoloji ve egemen ideolojinin yayılmasında medyanın rolü gibi konulara değinildi. Eleştirel yaklaşımın temel sorunsalları arasında yer alan ideoloji konusu “medyanın ideolojik bir güç olduğu” gibi bir kabulden hareket eder. Kuramsal bölümde birkaç iletişim kuramları ve yaklaşımlarından yola çıkarak medyadaki ideolojiye bakıldı.

“Kırgız tuusu” gazetesindeki haberler Teun A. van Dijk” ın eleştirel söylem çözümlemesi modeli çerçevesinde çözümlenmeye çalışıldı. Haberin söyleminde yer alan ideolojik unsurların ortaya konulabilmesi için metin dilbilimi bulgularına dayanarak gazete haberlerini sistematik bir biçimde inceleyen ve haberi kamu söyleminin bir formu olarak kabul eden Teun A. van Dijk” ın eleştirel söylem çözümlemesi modeli kullanılmıştır. Teun A. van Dijk” ın eleştirel söylem çözümlemesi modelinin kullanılmasının nedeni haberin yapısını ve ideolojik sunumunu ortaya koyması bakımından diğer yaklaşımlar içinde öne çıkmasıdır. Çalışmanı güçlendirmek amacıyla ek yöntem olarak gazeteye tematik analiz de yapıldı.

Anahtar sözcükler:ideoloji, resmi ideoloji, medya, eleştirel söylem çözümlemesi, analiz.